

Barış ve Sosyalizm Sorunları

- **Barış İçinde Yaşama Hakkı**
E. GİEREK
- **Modern İşçi Sınıfının Sınıf**
Bilincinin Şekillenmesi
A. AMBATJELOS
- **Çocuklar Karşısında Ödevimiz**
Freda BROWN
- **Yaratıcı Bir Şekilde Geliştirilen**
Devrimci Öğreti
- **DAC'de ve FAC'de**
Kadınların Durumu
- **Yeni Güçlüklerin Eşiğinde**

haziran 1978/6 [9]

AYLIK TEORİ VE
ENFORMASYON
DERGİSİ

İçindekiler

haziran 1978/6

- Barış İçinde Yaşama Hakkı - Edward Gierek ... 3
Yaratıcı Bir Biçimde Geliştirilen Devrimci Öğreti - Luis Padilla, Georg
Kwiatowski, Girgin Girginov, Teodor Oizerman, Vasizwe Seme ... 11

Görüş Değiş tokuşu, Tartışma

- Modern İşçi Sınıfının Sınıf Bilincinin Şekillenmesi - Antonis Ambatjelos 24
Toplumun Devrimci Dönüşümü İçin Verilen Savaşım Sırasında Ekono-
mi ve Politikanın Diyalektiği - (ULUSLARARASI BİLİMSEL KON-
FERANS) ... 36
Yeni Güçlüklerin Eşiğinde - Yuriy Kapelenski, Nikolay Sergeyev ... 72

Görüşler

- Çocuklar Karşısında Ödevimiz - Freda Brown ... 81

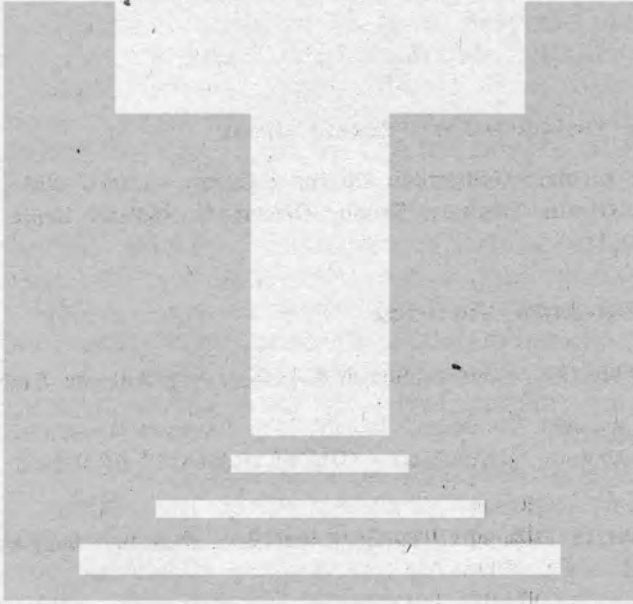
Olgular, Veriler, Haberler

- Kim Taraftar, Kim Karşı? - Lev Nikitin ... 86
Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde ve Federal Almanya Cumhuri-
yeti'nde Kadınların Durumu ... 92

Bariř ve Sosyalizm Sorunları Dergisi aynı tarihlerde yurt dışında *Yeni Çağ* adıyla yayımlanmaktadır.

Yeni Çağ Dergisi seçkilerinde yer alan yazılara bu sayfalarda yer verilmemiştir. İçindekiler sayfalarında gördüğünüz ve bu sayfalarda yer almayan yazıları *Yeni Çağ Dergisi* sayfalarında bulabilirsiniz.

*Yeni Çağ Dergisi'*ne Süreli Yayınlar sekmesinden ulaşabilirsiniz.

Sahibi: URAL ATEŞER • Yazı İşleri Müdürü: AHMET TAŞTAN • Yönetim Yeri: Nuruosmaniye Caddesi, Özaydın İşhanı, No: 59-61/2 Cağaloğlu - İSTANBUL • Yazışma ve Havale Adresi: PK: 41, Sirkeci - İSTANBUL • Türkiye Dağıtım: TEMEL DAĞITIM, Himaye-i Etfal Sokak, Orhanbey İşhanı, No: 6, Kat: 1, Daire: 1 Cağaloğlu - İSTANBUL • Dizgi-Baskı: BAŞARAN MATBAASI • Kapak Filmleri: TAB GRAFİK • Kapak Baskı: GÖZLEM BASIMEVİ • Yurtiçi Abone Koşulları: Altı aylık 75, Bıryıllık 150 Lira • Yurtdışı Abone Koşulları (uçakla): F. Almanya - 35 DM, Hollanda - 38 Fl, Belçika - 600 Fr, İngiltere - 9 £, Fransa - 75 Fr, İsviçre - 40 Fr, İsveç - 75 Kron, ABD - 22 \$.

Yeni Güçlüklerin Eşiğinde

70 Yılları Sonunda Kapitalist Ekonomi *

YURİY KAPELİNSKİ,
NİKOLAY SERGEYEV
SSCB ekonomistleri

Kapitalist dünyayı artık dört yıldır derin bir bunalım sarsmaya devam ediyor. Ve şimdilik bunun sonu da görünmüyor. Devlet-tekel kapitalizmi, yeniden üretim sürecini dengeliyecek durumda, alınan önlemler ve bu arada başlıca kapitalist ülkelerin eylemlerini uyumlaştırma denemeleri ne olursa olsun, ekonomik eylemi "sağlığa kavuşturacak" durumda değildir. 1976 yılı ortasında, başta Birleşik Amerika olmak üzere yedi Batı kapitalist ülkesi, durumu deflasyon politikası güderek düzeltmek niyetinde olduklarını açıkladılar. Fakat olumlu sonuçlar alınmadı, niyetleri gerçekleşmedi. Öyle ki, enflasyon, her şeyden önce Birleşik Amerika'da yeniden aldı yürüdü; sanayi üretimi artışı hissedilir derecede azaldı. 1977 Mayıs'ında Londra'da yapılan "tepe" toplantısında, Batı yönetici çevreleri, anti-enflasyonist önlemlere öncelik tanıma düşüncesini bırakarak, ekonomileri "güçlü" ülkeleri (ABD, Japonya, Federal Almanya) kendi ekonomik gelişmelerini hızlandırmakla ve böylelikle öteki ülkeleri bunalımdan "kurtarmak"la yükümliyen görüşleri ön plana sürdüler. Ne var ki, çok geçmeden, Japonya ile FAC'ın sözkonusu toplantıda öngörülen ekonomik gelişme tempolarını sağlayacak durumda olmadıklarını bildiren açıklamalar birbirini izledi.

Bugün türü ve niteliği bakımından bambaşka bir bunalıma tanık oluyoruz. Bu bunalım, dünya güçler dengesinin sosyalizm yararına kökten değişmesi, burjuva toplumunun politik ve ekonomik istikrarsızlığının büsbütün artması koşulları içinde alıp yürüdü.

Bunalımı tüm savaş sonrası kapitalist gelişme hazırladı. Ulusal ekonomi halkalarında ve tüm dünya kapitalist ekonomi sisteminde yıllar yılı biriken oransızlık ve çelişkiler ortadadır. Bunalım, özlüğü bakımından, gerek çevrimsel, gerekse sürekli ve birçoğu yeni nitel özellikler kazanmış olan etkenlerin, bu karmaşık etkenler kompleksinin yasal sonucudur.

Bunalımın temelinde, artık onyıllardan beri, bilimsel-teknik ilerlemenin ulaşımlarından kapitalizmin etkinlikle yararlanma

* Kapitalizmin bunalımı konusunda başladığımız görüş değiş tokuşuna devam ediyoruz. Bkz. Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisi, Ocak - Mart 1978.

daşlarının elini kolunu bağlamak, girişimlerini baltalamak anlamına gelir.

Elbette ki bu uluslararası veya bölgesel çaptaki devrimci güçlerin kuracakları birliğin, yapacakları işbirliğinin önemini yadsımamak değildir. Tam tersine, Marksist-Leninistlere göre proletaryaya dayanışması mevzilerinde sıkı birlik uluslararası işçi sınıfının, dünya komünist hareketinin en önemli güç kaynağıdır.

Kuşkusuz, bölgeler çapında meydana gelmekte olan ve çoğu kez burjuva devletlerinin politik işbirliğini oluşturan ekonomik kompleksler karşısında komünistlerin bu süreçle ilgili bir tutum takınmaları zorunludur. Bundan dolayı dünyanın çeşitli bölgelerindeki komünist partileri ayrı ayrı veya beraberce kapitalist gelişmeden farklı, onun alternatifi olan bazı görüşler ileri sürmektedirler. Fakat öyle sanıyoruz ki, yoldaşlarımız, bu görüşlerin devrimci savaşın daha geniş, uluslararası ve evrensel ödev ve amaçlarına aykırı olmadığı, şu veya bu ülkedeki devrimci güçlerin girişimlerini engellemediği ölçüde etkili olacağını belirtmekte haklıydılar.

Uluslararası yumuşamanın gelişmesi ve derinleşmesi için verilen savaş devrimci güçlerin stratejisinde büyük bir rol oynamaktadır. Yumuşama politikasının yeryüzünde barışın güçlendirilmesi bakımından büyük bir değer taşıdığından kimse kuşku duymuyor. Fakat biz komünistler için uluslararası ilişkilerin barış içinde yanyana yaşama ilkelerine göre gelişmesi başka bir bakımdan da önem taşımaktadır ki, o da demokrasi ve sosyalizm uğrundaki savaşın başarıyla gelişmesi için son derece elverişli koşullar yaratmaktadır. Yumuşama bizim için soyut bir pasifizm politikası değil, emekçi sınıfların, yani insanlığın ezici çoğunluğunun çıkarlarına uygun gerçek bir insancıl politikadır.

Günümüzde devrimci harekette birçok sorunlar ortaya çıkmış bulunuyor. Bunların çözümüyle ilgili görüşler de birbirinden farklıdır. Partimizin bu alandaki tutumu, L. İ. Brejnev yoldaşın aşağıdaki sözlerinde en mükemmel ifadesini bulmuştur :

«Biz şu veya bu tezin doğru veya yanlış olduğunu gösterecek biricik ölçütün pratik deneyim olduğu noktasından hareket ediyoruz. Ama pratiğin son sözünü söylemesinden önce bu tezler yoldaşlar arasında, çeşitli partilerin görüş ve deneyimleri karşılaştırılarak, geniş ölçüde tartışılmalıdır. Bundan teorinin de, pratiğin de, ortak davamızın da kazançlı çıkacağı apaçıktır.»

Görülüyor ki devrimcilerin bu değerli uluslararası deneyimlerini benimsemek, karmaşık ve aynı zamanda önemli bir görevdir. Konferansımızın dünya komünistlerinin bu görevi yerine getirmek uğrundaki kollektif çalışmalarına belirli bir katkıda bulunduğunu umut ederim.

yeteneksizliğinin büsbütün artmasıyla yeniden üretim süreçlerinin alabildiğine aksayıp bozulması nedeni yatıyor. Bunalımı, daha çok, dünya kapitalist işletmeciliği çapında "biriken" enflasyon gibi, kapitalizmde artık zamanı geçmekte olan uluslararası eşitlik ilkesine dayanmayan ekonomik ilişkiler sistemindeki güçlüklerin büyük ölçüde artması gibi süreçler hazırlamış bulunuyor. Bunların en başında, yoksullukların pençesinden kurtulmaya çalışan az gelişmiş ülkelerle Batı tekelleri sermayesi arasında başgöstermekte olan çelişkiler geliyor.

Kapitalist ekonominin şimdiki bunalımında, emperyalist devletler uluslararası tekellerinin eyleminde görülen aktifleşme, yani dünya kapitalist ekonomisinde yeni düzeyde bir üretim, yeni düzeyde bir sermaye birikim ve merkezleşmesini yansıtan, kapitalizmin ana çelişkisinin sertleşmesinde yeni evreyi yansıtan aktifleşme özel bir rol oynuyor. İçinde bulunduğumuz on yılın başlarında, sayıları birkaç yüzü geçmiyen uluslararası tekeller, ya da bugünkü geçerli adıyla trans-ulusal korporasyonlar, kapitalist dünya endüstri üretiminin yaklaşık olarak % 40'ını ve dış ticaretin % 60 kağarını kendi çıkarlarına bağladılar. Bu korporasyonların birçok ülkede bulunan, ama ana kumpanyanın politikasına bağlı olan ve tamamen bu kumpanya tarafından yönetilen üretim ve pazarlama komplekslerinin işlevi, kapitalist ekonomideki birçok çelişkinin sertleşmesini körüklüyordu. Uluslararası tekellerin yabancı ülkelerdeki şubelerinin firmalararası ilişkileri, bunalımın tüm kapitalist dünyasına yayılan ve eşi görülmedik bir derinliğe varan kanallarına girdi.

Başta ABD'nin en büyük korporasyonları olmak üzere uluslararası tekeller, tüm kapitalist dünya ölçüsünde aşırı kazançlar sağlama stratejisini uygulayarak, bunalımın yükünün gitgide daha büyük bölümünü şubeleriyle eylem gösterdikleri ülkelere aktarmaya çalışıyorlar. Bu yolda, ilgili devletlerin egemenliğini kabaca çiğniyor, halkların ulusal çıkarlarına zarar veriyor, birçok ülke emekçilerinin yaşamsal haklarına karşı tümünü birden kapsayan bir saldırı halinde bulunuyorlar. Bu uluslararası tekellerin çıkarlarını öncelikle başlıca Batı ülkeleri yönetici çevrelerinin politikası yansıtıyor. Bu ülkeler, emekçilerin yaşam düzeyini düşürme ve aşırı kazançlar peşinde işsizliği artırma yoluyla ekonomiyi "sağaltmak" ve bunalımdan bir çıkış çaresi bulmak amacıyla gittikçe belirginleşen bir çaba birliği yolundan yürüyorlar.

Biz, Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisinin sayfalarında yer verdiği "kapitalizmin bunalımının değişik görünüşleri" konulu görüş değiş tokuşuyla ilgili olarak, bu bunalımın daha çok, büyük bir kesinlik ve artan bir karşılıklı bağımlılıkla beliren çizgileri üzerinde durmak istiyoruz. Bu çizgiler kapitalist ekonominin yeni güçlükler eşiğinde olduğunu gösteriyor. Bunlar, her şeyden önce, üretimin düşmesinde ve istikrarsızlığında görülen büyük derinlik ve süreklilik, yatırım düzeyi düşüklüğü, kuruluşlarda

teknik kapasitenin öteden beri tümüyle kullanılmaması, enflasyonun ve işsizliğin yeni nitel karakteri, dış ekonomik çelişkilerin sertleşmesi gibi çizgilerdir.

“Canlanma”da başarısızlık

Birçok ülkede 1973 yılı son üçayında ulaşılan endüstri malları üretimi doruğu ile bunun 1975 yılı ortasındaki en düşük düzeyi arasındaki fark, ABD’de % 13, Büyük Britanya’da % 17, FAC’nde ve İtalya’da % 22, Japonya’da % 25, Fransa’da % 30’du. 1975 yılı ortasından itibaren, bazı ülkelerde, özellikle ABD ve Japonya’da, endüstri malları üretimi hacmindeki kısıntı durduruldu ve artık bunun yerini canlanma süreçleri almaya başladı. Bu da burjuva propagandasına 1975 yılı sonunda 1976’nın başlangıcında artık bunalımdan bir “dinamik çıkış”ın başladığını ve “yükselme” yolu tutulduğunu ileri sürme olanağı verdi.

Ne var ki, 1976 ortalarına doğru artış eğilimleri yavaşladı. 1975 yılındaki en düşük düzeye oranla 1976 yılı endüstri malları hacmi hemen hemen % 8 artış göstermiş olsa bile, ortada herhangi bir “canlanma” görülmediği anlaşıldı. Artış eğilimi “aksadı” ve genellikle birçok ülkeyi, bu arada Japonya’yı, FAC’ni ve Büyük Britanya’yı bunalım öncesi düzeyine de çıkaramadı.

1977 yılı, burjuva ekonomistlerinin öngörülerine karşın, hiç de yüz güldürücü sonuçlar getirmedi. Batı Avrupa’da endüstri üretimi yalnız % 2 arttı. Kapitalist dünyada endüstrinin gelişmesi bakımından üçüncü yerde gelen, Batılı uzmanlara göre öteki Batı Avrupa ülkelerini bunalımdan “çıkarma”sı gereken FAC’nde, sonbaharda endüstri üretimi gerçek düzeyi bunalımdan önceki düzeyin % 10 daha altına düştü. Büyük Britanya (ekonomik potansiyel bakımından dördüncü kapitalist ülke), genellikle bunalım öncesi düzeyinden % 8 düşük olan 1975 düzeyini pratik olarak bir santim bile yükseltmedi. İtalya’da endüstri üretimi hacmi, geçen yılın güzünde, yılın başlarındaki düzeye oranla % 6’dan fazla, Fransa’da % 4 azaldı.

Endüstrinin demir-çelik üretimi gibi en önemli kolundaki durum, Batı Avrupa’da 1977’de devam eden bunalım süreçlerinin ne kadar ciddi ve derin olduğunu gösteriyor. Yılın sonunda bu endüstri kolunda kapasitelerin işe koşulmasında % 50 azalma oldu. Gemi yapım ve tekstil endüstrisinde de büyük bir bunalım hüküm sürüyor.

Çoğu Batı Avrupa ekonomistleri ve ilgili örgütlerinin kanısınca, üretim barometresi düşükçe düşüyor, Batı Avrupa ülkelerinin yaşamakta olduğu “küçük durgunluk”un daha bu yıl içinde derin bir ekonomik düşüşe dönüşebileceğini öngören sesler duyuluyor. 1976 yılının belirli bir döneminde ve geçen yıl boyunca üretim artışı eğilimlerinin bir hayli yeğinlikle gelişme gösterdiği Japonya, bunalım öncesi en yüksek düzeyine ulaşabilmiş değildir. Çoğu ekonomistler, Japonya’nın, hemen hemen yalnız dış

ekonomik yayılışa dayanacak olursa, bundan böyle de ekonomik eylemine etkenlik kazandıramıyacağı görüşünde birleşiyorlar. Son olayların gerçek gidişiyle ilgili olan bu öngörü, Japonya'nın, "dinamik" gelişmesiyle dünya kapitalist ekonomisini gereğinden fazla uzayan "fasıla"yı gidermeye doğru itebileceği konusunda Batı strateji uzmanlarının ümitlerini boşa çıkarabileceği kuşku-larını doğruluyor.

Bir yere kadar da Amerikan uluslararası tekellerinin yayılı-şısı sayesinde kapitalist dünyanın öteki kesimlerine oranla duru-mun daha iyi görüldüğü Birleşik Amerika da, geçen yıl endüstri üretiminde azalmasını önleyemedi. ABD Kongresi'ne bağlı Birleşik Ekonomi Komitesi, Amerikan ekonomisinin 1977 yılı yarısındaki durumunu şöyle belirtiyor: «Şimdi, ekonominin 1974 - 1975 yıllarında görülen düşüşten iki yıl sonra düzelmeye başla-dığı günümüzde, işsizlik hâlâ daha % 8'e yakın bir düzeyde tutu-nuyor, enflasyon eskisi gibi ciddi güçlükler gizliyor, içinde bu-lunduğumuz yıl boyunca ekonomik artış perspektifleri ise düş-kırıklığı uyandırıyor.»¹ Ve bu, burjuva propagandasının savları-na göre Batı ülkelerinde ekonomide canlanma ve yükseliş yolu gös-teren, ekonomik bakımdan en güçlü sayılan kapitalist ülkede olu-yor.

Küçük ve orta kuruluşların yığınla yıkıma uğraması, boyu-na derinleşen bu süreç, kapitalist ülkeler endüstrisinde ağır bu-nalım güçlüklerinin ve gergin durumun değişmeden sürüp git-tiğini gösteriyor. Örneğin, Japonya'da, 1977 yılı içinde 18 bin fir-manın iflas ettiği, yani 1976'daki iflaslardan % 20 kadar daha çok ve bunalımdan bir yıl öncekinin iki misli iflas olayı görüldü. Geçen yıl, Büyük Britanya'da, FAC'nde ve diğer Batı Avrupa ülkelerinde iflas eden veya kendiliğinden eylemine son veren firmaların sayısı, 1976'ya oranla, % 10-15 arttı.

Üretim kapasitelerinden olanaklar sınırında yararlanma ye-teneksizliğinin sürüp gitmesi de kapitalist dünyada endüstrinin durumunu açıkça ortaya koyuyor. Japonya'da, FAC'nde ve di-ğer birçok ülkede, artık dört yıldır, üretim kapasitelerinin % 20'sinden çoğu hareketsiz kalıyor ve bu hareketsizlik bunalımdan önceki yılların ölçülerini epeyce aşıyor.

Böyle bir gelişme, Marksist ekonomistler ve ciddi burjuva araştırmacıları için beklenmedik bir şey değildi. Şimdiki bunalım-da burjuva ekonomisinin çelişkileri büsbütün kördüğüm olmuş bulunuyor; canlanma süreçleriyse, hiç de güven vermeyen bir temele, yani birinci olarak, tüketimsel istemin geçici biçimde art-ması olayına (bu artış gerçekte halkın daha önceki yıllarda edin-meyi ertelediği bazı malları artık edinmesinden ileri geliyordu ve kaldı ki bunların çoğu krediyle satınalınyordu; ABD'de halkın

¹ "The 1977 Joint Economic Report", 95 th Congress, Ist. Session, P. 9 10 Mart 1977, s. 9.

1976-1977 yılı borçları önceki yıllarda yaptığı borçlardan iki kat daha çabuk arttı); ikincisi de ileri gelen Batı ülkelerinin dış ekonomik yayılmada daha ötelere gitmeleri olayına dayanıyordu. Bu cümleden olarak, firmaların, konjonktürde canlanma olacağı gibi yersiz bir ümitle depolarında hammadde yedeklerini tamamlama çabaları da belirli bir önem taşıyordu.

Yatırımlardaki artışın üretimde artış eğilimlerine ayak uyduramaması "canlanma" ümitlerinin suya düşmesinin ciddi bir nedeniydi. Tutarsızlık, bizce, bu yatırımların çevrimsel olmayan karakterini ortaya koyuyor. Örneğin, Birleşik Amerika'da firmaların sermaye yatırımlarında 1974'te % 3, 1975'te % 14 kısıntı yapıldı. 1976 yılında Japonya'da ana sermaye yatırımları hacmi bunalım öncesi düzeyinden % 18, ABD'de % 13, FAC'nde % 10, Fransa'da %8, Büyük Britanya'da % 7 daha düşüktü.

Olaylar ve gerçekler, Batı'nın son zamanlarda bunalımdan olası bir çıkış ve yeniden üretim sürecinde üretimsel aygıtları genişletme ve yenileme gibi çok önemli bir etkeni hızlandırmadan, ekonomik eylemi canlandırma konusunda ileri sürdüğü "teori"lerin ne kadar tutarsız ve temelsiz olduğunu gösterdi. Son zamanların acı deneyi bizzat burjuva politikacılarını da bu "görüş"lerinden vazgeçmeye yöneltiyor.

Çağdaş bilimsel-teknik ilerlemenin insanlığa verdiği olanaklardan yararlanmada kapitalizmin yeteneksiz olduğu ve bu yeteneksizliğin gitgide arttığı en açık biçimde beliriyor. Burjuva ekonomistleri, kendileri de, özellikle Batı Avrupa ülkelerinde makine ve donatımların önemli bir bölümünün yıprandığını ve değiştirilmesi gerektiğini, yatırımların ise bunalımın en düşük düzeyde kalmakta olduğunu (Japonya'da 1977'de ana sermaye yatırımları tutarı bunalım öncesindeki düzeyden % 15, FAC'nde % 5, ABD'de —bir yere kadar artış gösterse bile— % 4 eksikti) açıklamaktan çekinmiyorlar.

Büyüyen enflasyon yükü

1970 yılları ortasında perakende ve toptan mal fiyatlarında artış tempo ve ölçüleri, aynı zamanda dış ticaret fiyatlarındaki artış ve değişimler, enflasyonun yeni bir nitelik kazandığını ve tüm kapitalist ekonomi üzerinde durgunluğa götüren güçlü bir etki yapmaya başladığını söylememize olanak veriyor. Son yıllarda olayların gidişi şimdiye kadar görülmemiş bir özellik gösterdi. Öyle ki, üretimde düşüşün yanısıra fiyat artışlarının yavaşladığı değil, daha da hızlandığı görüldü.

Şimdiki bunalımın seyri boyunca, fiyatların başdöndürücü ve sürekli biçimde yükselmesinde, kapitalist ekonominin birçok oransızlık ve çelişkileri su yüzüne çıkıyor. Devlet bütçelerinde yıldan yıla çoğalan açıklar ve çok büyük askersel ödeme ve ödeneklerin gitgide kabarmakta olması enflasyon süreçlerini daha da hızlandırıyor. Uluslararası tekellerin günden güne genişleyen ey-

lemi yüzünden enflasyon tüm kapitalist işletmeciliği kapsayan bir olguya dönüşüyor ve enflasyonu önleyici geleneksel "ulusal" araçları felce uğrattıyor.

Süregelen enflasyon kapitalizmin tipik özelliğidir. Ne var ki, son bunalıma kadar yıllık perakende ve toptan fiyat artışları % 3-4 kadardı. Bu kadarı da halkın yaşam düzeyini düşürdüğü halde, Batı uzmanları bu ölçüdeki fiyat yükselişlerini normal sayıyorlardı. Bunalımdan hemen önceki yıllarda enflasyon birden % 5-6'ya çıkınca ve tekelci sermayenin çıkarlarına dokunmaya başlayınca, hemen enflasyonu "tehlikesiz ölçüler"e indirme önlemleri alındı. Ne var ki enflasyon bütün hesapları bozdu. 1974 yılında gelişmiş kapitalist ülkelerde perakende ve toptan fiyat artışları genel göstergesi (geçerli deyimle toplam ulusal hasıla deflatörü) % 12,5'e çıkıverdi. Ertesi yıl fiyatların düzeyi % 10 daha yükseldi. 1976'da enflasyon genel hızı yavaşladı; ama buna karşın, bunalımdan on yıl önceki düzeyi % 8 aşıyordu, yani 2 - 2,5 kez daha yüksek kalıyordu. Enflasyon genel düzeyinin düşüşü her şeyden önce toptan mal fiyatları zararına oluyor, öte yandan tüketim mallarının pahalılaşması hemen hemen eskisi kadar hızla alıp yürüyordu. 1977 Ekiminde Batı Avrupa ülkelerinde fiyatlar bir önceki yıla oranla ortalama % 15 yükseldi.

Şimdiki enflasyon, emekçilerin yaşam düzeyini, çetin sınıf savaşmaları sonucu olarak nominal ücretlerinde bir yere kadar artış sağlamaya muvaffak olmalarına bakmaksızın, eskisinden çok daha büyük ölçüde düşürüyor. Ekonomi politikasında Batı yönetici çevrelerinin 1976 yılında uygulamaya başladıkları kesin deflasyon çizgisi her şeyden önce iş ücretlerinin dondurulmasında kendini gösterdi. Enflasyonist fiyat artışlarının son zamanlarda Batı Avrupa ve Japonya'dakinden daha az olduğu Birleşik Amerika'da bile, Amerikan basınının da belirttiği gibi, Amerikan ailelerinin 1976-1977 reel gelirleri bunalımdan önceki düzeyinden daha düşüktü. Son beş yıl içinde perakende mal fiyatları % 50'den fazla yükseldi, konut yapımı ise hemen hemen % 70 pahalılaştı. "En olağan" kolejlerde 1.783 doları bulan öğrenim harcamaları 2.790 dolara çıktı. Amerikan sosyologlarının da tanıdığı gibi, bu harcamalar birçok ailenin olanakları sınırını aşıyor. Büyük Britanya ve Fransa'da kabul edilen "sıkı tasarruflar" programları, bu ülkeler basınının verilerine göre, reel iş ücretlerinin ve emekçilerin yaşama düzeyinin düşmesine yol açmış bulunuyor. OECD'nin verilerine göre, 1977'nin ilk yarısında sanayice gelişmiş Batı ülkelerinde enflasyon düzeyi % 11,5'e çıktı. Bu düzey önceki yılın ikinci yarısında % 8'di. Bunalım boyunca (1974 Ocak ayından 1978 Haziran'ına kadar) İtalya ve Büyük Britanya'da perakende fiyatları hemen hemen % 90, Fransa ve Japonya'da % 55 artış gösterdi.

Yeni bir nitel safhaya giren enflasyon, gelecekte kapitalist dünyada gitgide daha çok ailenin yaşamını sarsacak, genel eko-

nomik konjonktürü zayıflatacak, yeniden üretim süreçlerinin gelişmesini yavaşlatacak, dış pazarlarda kararsızlığı artıracaktır.

Dış ekonomik çelişkilerin sertleşmesi

Şimdiki ekonomik bunalımı, büyük ölçüde, kapitalizmin dış ekonomik alandaki çelişki ve güçlüklerinin büsbütün sertleşmesi hazırladı. Sanayice gelişmiş kapitalist devletler ile az gelişmiş ülkeler arasında şiddetinden bir şey yitirmeyen sert çelişkiler, birçok ülkenin dış ticaret ve döviz alanındaki kararsızlığı ve emperyalist devletler arasında rekabetin şiddetlenmesi, bunalımı derinleştiriyor, karmaşıklştırıyor ve karakteristik özelliklerini oluşturuyor.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin ekonomisinde bunalım süreçleri gelişme halindeki ülkelere hammadde istemini azalttı, 1975 - 1976 yıllarında birçok hammadde türünden dünya fiyatlarını düşürdü. Basımın verilerine göre, bunalım nedeniyle, en önemli sayılan 20 tür hammaddede istemin azalması bu iki yıl içinde az gelişmiş ülkeleri 18 - 20 milyar doları bulan bir zarara uğrattı. Yine bu süre içinde, Batı ülkelerinden ithal edilen mallar en az % 10 pahalılaştı; ve bu da az gelişmiş ülkelerin ithal ödemelerinin 20 - 22 milyar dolar çoğalmasına yol açtı.

Bir yandan sanayice gelişkin 8 kapitalist devletin, öte yandan 19 az gelişmiş ülkenin katılımıyla yapılan ve 18 ay süren "Kuzey-Güney" Konferansı, 1977 Mayıs'ı sonunda tam bir başarısızlıkla sona erdi. Bu başarısızlık, kapitalizm koşullarında tümel bir sistem oluşturan eşitsiz uluslararası ekonomik ilişkileri değiştirmek isteyen genç devletler ile emperyalist devletlerin yenisömürgeciliği arasındaki çelişkilerin ne kadar derin olduğunu gösterdi.

Batı ülkelerinin önde gelenleri, dış ticarete yayılma yoluyla bunalımdan çıkma denemelerine bir hayli hız verdiler. Ama bunalım pratik olarak kapitalizmin başlıca merkezlerine hep birden dokunduğu için, bir grup ülkenin ihracatını artırması bir başka grup ülkenin durumunu kötüleştirdi. 1975 yılında kapitalist ülkelerin dış ticareti % 6 kısıtlandıktan sonra, ertesi yılın ihracat hacmi (fiyatlar değişmeden) yaklaşık olarak % 11 arttı. Dış pazarlara mal sürümünde görülen bu artış genel işletmecilik konjonktüründe canlanmanın geçici etkenlerinden biriydi. Bu artış bir yandan kapitalist ülkelerin ticaret ve ödeme bilançolarında dengesizliğin kabarmasına yardım ediyordu. Örneğin, ABD'nin ticaret bilançosu büsbütün kötüleşti; alınan bütün önlemlere karşın, Birleşik Amerika'nın ihracatı tek rakiplerinin ihracatı kadar genişletilemedi.

Ekonomik güçlüklerin azalmadan devam ettiği koşullarda OECD çerçevesinde gerek açık gerekse kapalı ticari sınırlama uygulamalarından kaçınılması konusunda anlaşmalı oldukları halde, bu gruptaki bütün ülkelerde proteksiyonizm eğilimleri arttı,

aralarındaki rekabet de ticaret savaşı ölçülerini aldı; özellikle, Japon tekelleri, ABD büyük sermayesi ve Batı Avrupa arasında çok sertleşti. ABD ve birçok AET ülkesi, Japonya'nın dış pazarlara olası bir yeni yayılmasından korkarak, bu ülkenin dış ticareti bakımından çok önemli olan malların ihraç edilmesinin "gönüllü" olarak sınırlandırılmasında ısrar ettiler. Bu da Japon tekeli çevreleri tarafından kesin tepkilerle karşılandı. ABD ile Ortak Pazar arasında, aynı zamanda Ortak Pazar'ı oluşturan ülkeler arasında görüş ayrılıkları keskinleşti. Daha 1973 yılında Gümrük Tarifleri ve Ticaret Genel Anlaşması Örgütü (GATT) çerçevesinde başlamış olan çokyanlı görüşmeler, ticari-politik çelişkilerin yeniden sertleşmesi yüzünden sürüncemeye uğradı ve genellikle hiç bir pratik sonuç vermedi. Bu yüzden, kapitalist ülke-lerin dış ticaret artışında % 4-5 düşüş görüldü.

Dünya kapitalist ticaretinde gitgide artan dengesizlik ve emperyalist devletler arasında şiddetlenen rekabet bu alanda tedavülün bir hayli yavaşlamasına, proteksiyonizmin güçlenmesine, dış pazarlardaki başlıca rakipler arasında yeni ticaret savaşları çıkmasına ve dünya kapitalist ekonomisinde durumun çok daha karmaşık bir hal almasına yol açabilir.

Son yıllarda, karakteristik bir özellik olarak, kapitalizmin döviz alanında karışıklık ve kararsızlıkların durmadan arttığı görülüyor. Bu, her şeyden önce, kapitalist dünyasında İngiliz lirası, Fransız frangı ve İtalyan lirası gibi başlıca dövizlerde borsa fiyatlarının düşmesinde, diğer dövizlerin fiyatlarındaki keskin ikircimlerde, devletler arasında öncelikle uluslararası tekeller kanalıyla spekülâtif maksatlı sermaye ("sıcak para") aktarmaları dalgasının yeniden kabarmasında ve aynı zamanda, birçok ülkenin ödeme bilançolarındaki büyük kararsızlıklarda kendini gösteriyor. Büyük Britanya ve İtalya çok daha büyük döviz sarsıntılarında kaçınabilmek için uluslararası istikrazlara başvurmak zorunda kaldılar. Fransa, Batı Avrupa ülkeleri dövizleri borsa fiyatlarını dolara göre beraberce "yüzdürme" sisteminden tekrar çıkmayı yeğledi. Öteki kutupta, Batı Alman markında ve Japon yen'inde bir yere kadar sağlamlaşma görüldü.

Son yılların sonuçları, Batı ülkelerinin döviz ilişkilerini ve bu arada altın statüsünde değişiklik anlaşmasını "sağlamlaştırma", dövizlerin altın esasına değil, koşullu birimlere (geçerli deyimle Özel İktibas Hakları - "ÖİH") ve diğer dövizlere dayalı "yüzen" fiyatlar sistemi uygulamasına geçme yolundaki bütün denemelerinin birer birer suya düştüğünü inandırıcı biçimde gösteriyor. Bunlar durumun düzelmesine yardım etmedikten başka, yeni yeni karışıklıklar yaratıyor ve daha fazla yeni koşullarda kapitalist işletmeciliğin bu alanında başlıca emperyalist devletlerin, her şeyden önce ABD'nin ayrıcalıklı durumlarını (uluslararası tedavüle katılan bütün diğer devletlerin zararına) koruma amacına hizmet ediyor.

Milyonları bulan işsizlik

Bunalımdan önceki yıllarda sanayice gelişkin kapitalist ülkelerde tam işsizlerin sayısı 7-8 milyon kişiyi, ya da aktif işgücünün % 2,5-3'ünü buluyordu. Şimdiki bunalım işsizliği artırdı ve uzun süre için epeyce daha yüksek bir düzeyde, 14-15 milyon kişiye (bütün emekçilerin % 5-6'sı) çıkardı.

Yakın geçmişe kadar, çağdaş bunalım döneminde işsizliğin 1975 Ekim'inde en yüksek noktasını bulduğu ve artık giderildiği, OECD verilerine göre o zaman resmen kayıtlı işsizler sayısının 15,2 milyonu geçtiği düşünülüyordu. 1976 Mayıs'ında işsizlik 14 milyona düştü, ama yılın sonuna doğru yeniden 15 milyona çıktı. OECD'nin Londra toplantısından sonra, işsizliğin 1977 yılında düşeceği öngörüsünün yanlış olduğu, ve gerçekte bunun yeniden bir hayli artacağı açıklandı. Ve öyle de oldu. Geçen yılın sonuna doğru Batı sanayi ülkelerinde 17 milyon, daha da fazla kişi işsiz kaldı. Bu, 1975'te saptanan en çok işsizlik düzeyini 2 milyon aştı. Yalnız AET ülkelerinde, 1977 güzünde tam işsizlerin sayısı 6 milyonu geçiyordu. Japonya'da geçen yıl işsizler sayısı daha önceki yıldakinden % 5 fazlaydı. ABD'de üretimde görülen oransal artışa bakmaksızın, işsizlik düzeyi hemen hemen bir yıl önceki gibi (aktif nüfusun % 7'si) kaldı. Başkan Carter'in Kongre'ye 1978 yılı mesajında, 3 milyon kadar Amerikalının eksik iş haftası çalıştığı, 1 milyon kişinin de hiç bir iş bulma ümidi kalmadığı için işsizlik kaydı yaptırmaktan da vazgeçtiği itiraf ediliyordu.

İşsizlik bugün emekçilere eskisinden çok daha ağır sosyal yoksunluklar getiriyor. Boyuna uzayan bir nitelik aldıkça da, milyonlarca emekçi işsizlik yardımı alma hakkını yitiriyor. ABD resmi verilerine göre, 1976 Ocak ayında 7,3 milyon tam işsizden 2,3 milyonu (% 31) işsizlik sigortası fonlarından yardım alamadı; aynı yılın sonunda bu 4,4 milyona (genel işsiz sayısının % 55'i) çıktı.

Bugün, işsizliğin önümüzdeki yıllarda hissedilir derecede azalması şöyle dursun, milyonlarca insan için felakete eşit sonuçlarının bir yere kadar değişmesinin bile ümit edilemeyeceği apaçık ortadadır. ABD Kongresi, işsizlerin, 1980 yılına kadar aktif nüfusun % 5'ini geçeceğini dile getirdi. Yine o zamana kadar FAC'nde işsizler sayısının (1977'de 1,1 milyon) 2 milyon kişiye çıkması bekleniyor. Buna ilişkin perspektiflerin bütün diğer Batı Avrupa ülkelerinde de aynı elverişsiz sonuçlara götüreceği şimdiden açıkça görünüyor.

Son zamanlarda olayların gidişi, Batı yönetici çevrelerinin, işsizlik gibi zorlu bir sosyal felakete savaşım yürütecekleri yerde, tekellerin aşırı kârlarını gözönünde bulundurarak, olanca çabalarını yeni yeni milyonları en önemli haktan, çalışma hakkından yoksun eden bir politikaya yöneldiklerini gitgide daha inandırıcı biçimde gösteriyor.

Kapitalist ülkeler emekçileri, son yıllarda, büyük sermayenin halk düşmanı sömürü politikasına karşı savaşımına hız veriyorlar. Grevlere katılan işçi ve memurların sayısı 1976 yılına doğru bir hayli arttı. Grevcilerin sayısı daha önceki yıllarda greve gidenler toplamını epeyce aşarak, geçen yıl 50 milyon kişiyi buldu.

Sosyalist üretim tarzının üstünlükleri, kapitalist ekonominin bütün bu maraz ve illetleri fonu üzerinde daha açık biçimde beliriyor. Gelişmiş kapitalizm dünyasında, sanayi üretiminin, dört yıl önceki sonuçları ancak % 6 oranında aşabildiği 1974-1976 yılları döneminde, EYK üyesi ülkelerde sanayi malları % 33 oranında arttı. Bunalım, düşüş ve durgunluk nedir bilmiyen dünya sosyalist ekonomisi, iki sosyal sistem arasında tarihsel yarışmayı kesinlikle kazanarak, bir evrenden diğerine başarıyla ilerliyor.

Görüşler

Çocuklar Karşısında Ödevimiz

FREDA BROWN

Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu Başkanı

Çocukların mutlu olması... Bunu hangi ana ve baba istemez, çocuklarının sağlığını, her yönlü gelişmesini, her çeşit şiddetten ve sömürüden korunmasını kim arzu etmez!

Oysa dünyamızın geleceği kendilerine bağlı olan yeni kuşaklara yaşamda elverişli koşullar yaratılması çağdaş dünyanın en güncel sorunlarından biri olarak kalmaktadır. Sömürüden ve ezgiden kurtulan halkların kaderlerine gerçekten hakim oldukları ülkelerde, yani sosyalist memleketlerde bu sorunun çözülmesi yönünde bir hayli olumlu ve önemli işler yapılmıştır. Fakat bu konuda dünyanın büyük bir kısmında, özellikle kapitalist memleketlerle gelişmekte olan ülkelerde daha birçok sorunlar çözüm beklemektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun XXXI. toplantısında, 1979 yılı Uluslararası Çocuk Yılı ilan edildi. Bunun çocukların mutluluğu, haklarının savunulması için yürütülen savaşa çok önemli katkılarda bulunması beklenmektedir. Uluslararası Çocuk Yılı, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün kadınlar için kabul ettiği 10 yıllık (1976-1985) program çerçevesi içinde kutlanacaktır. Bunun özel bir önemi vardır, çünkü çocukların haklarının korunması kadınların ve tüm toplumun karşı karşıya buldukları so-

runlara doğrudan doğruya bağlıdır. Ayrıca çocuklara ayrılan yıl Birleşmiş Milletler Örgütü'nün 20 Kasım 1959'da kabul ettiği Çocuk Hakları Deklarasyonu'nun 20. yıldönümüne raslamaktadır. Söz konusu belgede çocuğun doğumdan önce ve sonra korunmaya ve özel bir bakıma gereksinim duyduğu belirtiliyor. Çocuk sosyal sigortanın avantajlarından, uygun bir beslenme, konut, sağlık hizmeti, eğitim haklarından faydalanmalı ki, hem bedeni, hem de toplumsal bakımdan uyumlu olarak gelişebilsin. Deklarasyona göre, her ne biçimde olursa olsun, ticaret konusu yapılmamalı, yasalarca kararlaştırılan asgari yaş sınırından önce işe koşulmamalıdır. Çocuğun halklar arasında karşılıklı anlaşma ve dostluk anlayışı içinde eğitilmesi, toplumdaki yerinin, moral ve sosyal sorumluluğunun bilincine ermesi gereklidir.

Deklarasyonda çocuk haklarının ırk, renk, dil, din, politik inanç, ulusal köken, sosyal ve maddi durum ayrımı yapılmaksızın tüm çocuklara uygulanması öngörülmektedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Çocuk Hakları Deklarasyonu'nu kabul ederken ana ve babaların, toplumsal örgütlerin, ulusal hükümetlerin çocuk haklarını tanımaları ve bunların uygulanması için gerekli yasal ve diğer önlemler almaları için çağrıda bulunmuştur.

Uluslararası Çocuk Yılı için yapılan hazırlıklar söz konusu deklarasyonda yer alan ilkelerin uygulanması konusunda bir bilanço yapmamıza olanak sağlıyor. Bir çok ülkelerde ve her şeyden önce sosyalist memleketlerde çocuklar gerçekten son derece geniş haklardan yararlanıyorlar. Bu ülkelerde ailelerin ve çocukların artan gereksinimlerinin karşılanması için, daimi olarak, yeni yeni önlemler alınmaktadır. Sosyalist ülkelerde haklı olarak çocukların biricik ayrıcalıklı sınıfı oluşturdukları söylenmektedir.

Bunları söylerken yalnız sosyalist ülkelerde bütün çocukların eğitim görmelerinin garanti edilmiş olduğunu, çocukların bir sosyal sigorta sistemiyle korunduğunu, bu ülkelerde işsizlik olmadığını, bunun da bugünkü öğrencilerin öğrenimlerini bitirdikten sonra bir meslek, daimi bir iş sahibi olmalarını sağlayan çok güvenilir bir garanti olduğunu söylemek istemiyorum. Bütün bunlar gayet önemli. Fakat benim belirtmek istediğim, sorunun son derece önemli bir yanı, moral yanısırdır. Kapitalist ülkelerdeki çocuklar daimi olarak uyuşturucu maddelerin, şiddetin, sadizmin kurbanı olmak tehlikesiyle karşı karşıyadır. Sosyalist ülkelerde bunun tam tersine, sağlam bir morale tanık olunmaktadır. Çocuklara kolektif yaşama karşı sevgi aşılanmakta, birbirlerine saygı beslemeleri öğretilmektedir.

Söylenmiş olanlara şunu da eklemek gerek: Sosyalist ülkelerde çocuğa doğuşundan önce de gerekli önem verilmektedir. Çocuk henüz dünyaya gelmeden önce sosyal sigorta kapsamına alınmaktadır. Geleceğin annesi, sürekli ve parasız olarak doktor gö-

zetimi altındadır ve paralı doğum iznini geçirirken, izinden sonra işine dönme hakkına sahiptir. Birçok sosyalist ülkelerde aneler, çocuklarına belirli bir yaşa kadar bakabilmek için paralı izinden yararlanmaktadırlar. Elbette ki sosyalist ülkelerde henüz tüm sorunlar çözülmüş değildir. Bazı durumlarda, özellikle yeni kurulmuş semtlerde kreş ve çocuk bahçelerinde yer bulmakta güçlük çekilmektedir; her yerde spor alanı, gençler için yeterli kulüp ve kahve yoktur. Böyle olsa da sosyalist ülkelerde Çocuk Hakları Deklarasyonu'nun gerçekten uygulandığını söyleyebiliriz.

Ne yazık ki, bütün ülkelerde hükümetler ve toplum çocuklara karşı böyle davranmıyor. İlerici güçlerin bütün çabalarına karşın çocukların dengeli bir gelişme ve eğitim görme hakları sistemli olarak engellenmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün verilerine göre yeryüzünde okula gidecekleri yerde çalışmak zorunda kalan 6-15 yaş arasındaki çocukların sayısı 40 milyonu aşkındır.

Toplumun modern gelişme gereksinimleri çocuklara bilim ve teknik alanlarında ulaşılan düzeye uygun bilgi verilmesini, onlara bilimsel, ilerici ve demokratik bir dünya görüşünün aşılmasını gerektirmektedir. Böylelikle gelecekte toplumsal ilerleme savaşımına aktif katılmaları sağlanabilir. Bu arada çocuklara mesleki öğrenim sağlama olanaklarını da büyük bir sorumlulukla ele almak gereklidir. 1985 yılında kapitalist ülkelerde 15 yaşını doldurmuş olan 900 milyon kişiye mesleki öğrenim olanağının sağlanması ve 457 milyon yeni işyerinin açılması zorunludur.

Yüksek yaşam düzeyi ile öğrenen ve insan haklarının ne olması gerektiği yönünde başkalarına ders vermeye kalkışan en gelişmiş kapitalist ülkelerde bile alfabetizasyonun hâlâ ortadan kaldırılmamış olması, ırk ayrımının sürdürülmesi ve sağlık hizmetleriyle öğrenimin bazı toplumsal katmanlar için erişilmez olması göz yumulur bir durum değildir. Bu gibi ülkelerde öğrenimini tamamlayan gençler için hiçbir perspektif yoktur ve bunalım içindeki toplum onları basbayağı itmektedir.

Çocukların toplumsal ve moral eğitimi sadece okulun işi değildir. Aileye de bu konuda önemli bir rol düşmektedir. Çocuğun ana ve babasıyla günlük ilişkileri onu derinden etkilemekte ve çocuk bu ilişkilerden toplumsal değerlerle ilgili sonuçlar çıkarılmaktadır. Sıkı aile bağları, iyi bir moral çocuğun büyümesi çağında ne kadar önem taşıyorsa, kişiliğin biçimlenmesi döneminde de olağanüstü bir rol oynamaktadır. Bu gerçek gözönünde bulundurulunca kapitalist ülkelerde çalışan yüz binlerce yabancı işçi çocuğunun durumu karşısında büyük bir endişe duymamak mümkün değildir. Bu çocuklar, ailelerinin yer değiştirmelerinin, kültürel ve toplumsal köklerden koparılmanın, insanlar arasında yapılan ayrımın ilk kurbanlarıdır.

Kapitalist düzende sosyal eşitsizlikler daha çocukluk çağında öğrenilmektedir. Çocuklar, akranlarından belirli bir kesimin bolluk içinde, çalışmadan yaşadıklarına tanık olmaktadır. Öte yandan ise sefaleti, açlığı, işsiz kaldıkları için kendilerine ve ailelerine günlük nafakayı sağlayamayan ana ve babalarını, komşularını görmekteirler. Bu toplumsal durum ile, çocukların okulda, sinemada, televizyonda ne gibi etkiler altında kaldıkları gözönüne alınınca, gençler arasında suçluluğun, alkolizmin, uyuşturucu madde düşkünlüğünün söz konusu ülkelerde niçin alıp yürüdüğüne şaşmamak lazımdır.

Biz, sömürgeciliğin ve yenisömürgeciliğin bağımsızlığına kavuşmuş genç devletlere ne kadar ağır bir miras bıraktığını çok iyi biliyoruz. Açlık, hastalık ve sefalet bugün de Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde milyonlarca çocuğun karşısına dikilmektedir. UNISEF¹ tarafından yayınlanan verilere göre gelişmekte olan ülkelerde kronik açlıktan ve bunun neden olduğu hastalıklardan kurtulamayan çocuklar 200 milyondan fazladır; bu gibi 20 çocuktan ancak biri sağlık yardımı görebilmekte; 7-10 yaş arasında 100 milyondan fazla çocuk okula gidememektedir.²

Sömürgecilik ve yabancı egemenlik boyunduruğundan kurtulan ve özellikle kapitalist olmayan bir yola koyulan ülkeler, annenin ve çocuğun çıkarlarını savunmaya yönelik önlemler üzerinde durmakta ve bunu yaparken sosyalist ülkelerin deneyimlerini gözönünde bulundurmaktadırlar. Bir yandan annenin ve çocuğun korunması için yasalar hazırlanmakta, öte yandan çocuk yuvaları ve okullar kurulmakta ve hamile kadınlara ve çalışan annelere yardımda bulunmak için krediler ayrılmaktadır.

Bilindiği gibi anti-demokratik, faşist ve ırkçı rejimlerde çocukların durumu son derece kötüdür. Son yıllarda Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu (UDKF) dünya kamuoyunun dikkatini insan haklarının ve özellikle çocuk haklarının ayaklar altına alındığı ülkelerdeki çocukların durumu üzerine çekmek amacı ile bir sıra önlem almıştır. UDKF'nu temsil eden heyetler Şili, Arjantin, Uruguay, Paraguay, Brezilya, İsrail'in işgali altındaki bölgeler, Güney Afrika Cumhuriyeti ve Namibya'da incelemeler yapmışlardır. Kadınların ve çocukların harp, saldırı, ezgi ve faşizmin ilk kurbanları olduğu konusunda reddedilmesi olanaksız deliller toplanmıştır. Örneğin, İsrail tarafından işgal edilen bölgelerde 9-21 yaş arası bir çok çocuk ve genç işgal makamlarınca, Arap halkının en basit hak ve özgürlüklerini kabaca çiğnenmesini protesto için yapılan barışçı gösterilerde vurularak öldürülmüştür. UDKF'nun heyetine açıklamalarda bulunan öğrenciler, İsrail polisinin ikide birde okullara saldırdığını, gözyaşartıcı bombalar attığını anlatmışlardır. İsrail'deki İnsan Hakları

¹ Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu.

² Dünya Kadınları, Sayı: 2, 1976, s. 10-11.

nı Savunma Birliği, UDKF heyetine Arap çocuklarının tutuklanması ve işkence görmesiyle ilgili belgeler vermiştir.

Kuzey İrlanda'da olağanüstü durum bahane edilerek, 10 yaşından büyük çocuklar yasalar karşısında sorumlu tutulmaktadır. 15 yaşında olan gençler ilerici örgütlerin eylemlerine katılma suçlamasıyla tutuklanmakta, işkence görmekte, hatta kurşuna dizilmektedir. Şili'de yetim kalan binlerce çocuk sefil bir durumda, aç dolaşmaktadır. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde 400 yerli çocuktan ancak biri orta öğrenime devam edebilmektedir. Üniversite veya kolejlere ise ancak 5000 kişiden biri girebilmektedir. Beyazların çocukları için öğrenim zorunlu olduğu halde, yerli halk için hiçbir şey yapılmamaktadır.

İrk ayırımı, faşizm ve diktatörlüğün egemen olduğu ülkelerde çocuklara uygulanan şiddet, baskı ve haysiyet kırıcı davranışlar hakkında bitmez tükenmez örnek gösterilebilir. Biz, çocuk haklarının çiğnenmesi konusuyla ilgili elimizdeki belgeleri tüm hükümetlere, uluslararası kurumlara ve toplumsal örgütlere vermeye hazırız.

Uluslararası Çocuk Yılı dünya kamuoyunun dikkatini, geniş halk yığınlarının, özellikle işçilerin ve ailelerinin ekonomik ve toplumsal bunalımın, enflasyonun, fiyat artışlarının ve işsizliğin ağır baskısı altında yaşadıkları ülkelerdeki çocukların durumu üzerine çekmek için daha geniş olanaklar sağlamalıdır.

Bütün iyiniyetli insanların, bu feci koşullar altında yaşayan tüm çocuklarla dayanışma yılı olması gereken çocuk yılının hazırlanmasına ve uygulanmasına aktif olarak katılmaları için çağrıda bulunuyoruz.

UDKF'nun girişimi sonucunda 1950 yılından bu yana 1 Haziran'da Uluslararası Çocuk Günü kutlanmaktadır. 1 Haziran günü dünya kamuoyu çocukların, Çocuk Hakları Deklarasyonu'nda yer alan haklardan yararlanmaları için çabalar harcamaktadır. Uluslararası Çocuk Yılı UDKF ile onun ulusal çaptaki örgütlerinin bu yönde daha aktif çalışmalarını için yeni bir vesile oluşturmaktadır.

UDKF'nun 1975 yılı Ekim'inde Berlin'de yapılan VII. Kongresi 1976-1980 yılları arasında tüm çocukların yaşama, sağlıklı olma ve öğretim görme haklarını savunmak için önemli önlemler alınmasını kararlaştırdı. Bu önlemler arasından çocukların durumu ile ilgili uluslararası konferanslar düzenlenmesi, annenin ve çocuğun savunulması, çocukların ve gençlerin enternasyonalist ruhta eğitilmesi, barışın ve halklar arasında dostluğun korunması konularında yapılacak seminerler yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Örgütü, Uluslararası Çocuk Yılı'nın hazırlanmasına aktif olarak katılmaktadır. Bu örgüt tüm hükümetlere çağrıda bulunarak bu uluslararası kutlamayı örgütlemekle görevli özel komisyonlar kurulmasını salık vermiştir. Bütün çalışmalarını koordine etmek için de, Birleşmiş Milletler'de bir

danışma grubu oluşturulmuştur. Birleşmiş Milletler'deki ihtisas örgütleriyle UNİSEF temsilcilerinin oluşturduğu bu komisyon Uluslararası Çocuk Yılı'nın kutlanması görevi ile yükümlü temel örgüt halini almıştır. Bu amaçla hükümet dışı örgütleri içeren bir komite de kurulmuştur.

Çocukların yazgısı, onların geleceği barış davasına sıkı sıkıya bağlıdır. Uluslararası yumuşama alanında kayda değer başarılar sağlanmış olsa da, kapitalist ülkelerden bazılarında askersel-endüstri çevreleri eylemlerini artırmakta, militarist ve faşizme yatkın eğilimler keskinleşmektedir. Dünya devamlı olarak yerel haksız harplerin sarsıntısı içinde yaşamaktadır. Ve son zamanlarda silah üretimi endişe verecek ölçüler almıştır. Yalnız Amerika Birleşik Devletleri'nde stok edilmiş nükleer silahların yıkıcı gücü, Hiroşima'ya atılan bombadan 600 bin kat fazladır. Ve bu silahlar dünyamızı 12 kez harap etmeye yeterlidir. Fazla değil mi?

Kadınlar, yaşamın yaratıcısı oldukları için barış uğrunda tüm önlemleri yürekten desteklemektedirler. Bu nedenle Uluslararası Çocuk Yılı'nın hazırlanması ve uygulanması, barış ve silahsızlanmanın sağlanması için verilen savaşın bir kısmı olması gerektiği kanısındayız. Silahsızlanma, zamanımızda çok ağır basan bir zorunluk halini almıştır, bunu tüm kıtalardaki milyonlarca erkek ve kadın istemekte ve yığınsal kırim silahlarının üretimine son verilmesi, nötron bombasının yasaklanması, askersel harcamaların kısıtlanması için aktif olarak savaşmaktadır. UDKF silahlanma yarışının durdurulması, silah yapımına ayrılan paraların açlığın, alfabetizliğin, işsizliğin ortadan kaldırılması ve annelerle çocukların korunması için harcanmalarını istemektedir.

Çocuk haklarının korunması yönündeki harekete katılanların çok çeşitli olması, bu yönde büyük olanaklar bulunduğunu göstermektedir. Bundan böyle, yerine getirilmesi gereken görev, Uluslararası Çocuk Yılı hazırlıkları çerçevesi içinde, ulusal çapta yığınsal eylemler yürütülmesidir.

Olgular, Veriler, Haberler

Sorularınızı yanıtlıyoruz

Kim Taraf, Kim Karşı?

Bize yazan okurlar, Sovyet-Çin sınır görüşmelerinin durumuna ilgi göstermektedirler. Onlar, burjuva ve başka gazetelerdeki çelişkili haberlere değinerek, bizden, durumun ne olduğunu soruyorlar; Sovyetler Birliği'nin

birliklerini Çin sınırından çekmeyi reddetmesi doğru mudur, değil midir; ilişkileri normalleştirmeyi amaçlayan Sovyet önerilerini Pekin niçin reddetmektedir (ve bu öneriler nelerdir); hükümet başkanlarının daha önce varmış oldukları söylenen anlaşmadan Sovyet tarafı gerçekten caymış mıdır; Sovyetler Birliği'nin sınır görüşmelerini baltaladığı doğru mudur, değil midir, vb. **Sovyet-Çin ilişkileriyle ilgili bu ve başka soruları Lev NIKITIN (Tarih Adayı, SSCB) yanıtlamıştır.**

Daha genel olan Sovyet-Çin ilişkileriyle işe başlayalım. 1969, 1970, 1971 ve 1973'de Sovyetler Birliği'nin, iki ülke arasındaki ilişkileri normalleştirecek, karşılıklı güven ve iyi komşuluk ortamını canlandıracak anlaşmalar bağlamasını önerdiğini belgeler gösteriyor¹. Sovyet tarafı, 1950 Dostluk, Bağlaşıklık ve Karşılıklı Yardımlaşma Antlaşması'nın geçerliliğinin yeniden doğrulanmasını da önermiştir². SBKP 25. Kongresi, yetkili bir şekilde, Sovyetler Birliği'nin «barış içinde yanyana yaşama ilkeleri üzerinde Çin ile ilişkileri normalleştirmeye» hazır olduğunu vurgulamıştır³.

Son Sovyet girişimi de anılmalıdır. 24 Şubat 1978'de, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu (Sovyet parlamentosunun oturumları arasındaki en yüksek devlet organı) Çin Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi'ne, Sovyetler Birliği'nin iyi niyetini ve Çin'le ilişkileri normalleştirmek istediğini dile getiren bir mesaj gönderdi. Sovyet tarafı, iki ülkenin, karşılıklı ilişkilerinin ilkeleri üzerine ortak bir açıklama yapmalarını önerdi⁴. Sovyetler Birliği, ilişkilerin, barış içinde yanyana yaşamaya ve, eşitlik, egemenliğe ve toprak bütünlüğüne karşılıklı saygı, birbirinin iç işlerine karışmazlık ve güç kullanmama ilkelerine sıkı sıkıya bağlı olmaya dayandırılmasını istiyordu. Başka bir deyişle, önerilen koşullar, eğer bunlara uyulursa, Sovyet-Çin ilişkilerini normalleştirme yolunda sugötürmez bir şekilde ilerlemeye sağlayacaktı.

Öyleyse, olgular, Sovyet tarafının iyi niyet yoksunluğuyla suçlanamayacağını göstermektedir.

Çin tarafına gelince.

Sovyetler'in, sınır sorunu da içinde olmak üzere, iki ülke arasındaki ilişkileri normalleştirme önerisine yanıt olarak Çin tarafı, herhangi bir görüşmenin başlatılmasından önce Sovyet tarafının belirli "ön koşulları" kabul etmesi gerektiğini ilan etti. Bu; özel olarak, Sovyetler Birliği'nden, Çin sınırı yakınlarındaki toprağı üzerinde "tartışmalı bölgeler"in varlığını kabul etmesini ve silahlı kuvvetlerini bu bölgelerden çekmesini beklemek demektir. Bunun yanı sıra, Çin, Sovyet birliklerinin Moğolistan Halk Cumhuriyeti'nden de çekilmesini istemektedir.

¹ Pravda, 28 Nisan 1976

² Pravda, 1 Ekim 1976

³ Materialy XXV syezda KPSS, Moskova, Politizdat, 1976, s. 11

⁴ Pravda, 1 Nisan 1978

Tarafsız bir gözlemci, bu iki yaklaşım arasındaki temel farkı görecektir. Sovyetler Birliği, hiçbir ön koşul olmaksızın, normalleştirmeye yardımcı olacak özgül öneriler ileri sürerken, Çin "ön koşullar" istemektedir. Bu koşulların daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerekir.

Herşeyden önce, Çin tarafının, Sovyet tarafının "tartışmalı alanlar"ın varlığını kabul etmesi yolundaki isteminin nedenleri nelerdir? Uluslararası ilişkiler tarihi, tartışmalı toprakların (eğer bunlar gerçekten tartışılmalıysa) coğrafi bir buluş gibi birdenbire ortaya çıkmadığını ortaya koymaktadır. Tartışmalı durum, normal olarak, çeşitli belgelerde yer alan formülasyonlara kadar uzanır.

Sovyet-Çin ilişkilerinin geçmişine bakalım.

1950 Şubat'ında, Çin Halk Cumhuriyeti kurulduktan yalnızca 4,5 ay sonra, Sovyetler Birliği ve Çin bir Dostluk, Bağlaşıklık ve Karşılıklı Yardımlaşma Antlaşması imzaladılar. Antlaşmaya taraf olanlar, aralarında «devlet egemenliğine ve toprak bütünlüğüne karşılıklı saygı» ilkelerine dayanan ilişkiler kuracaklarını ilan ediyorlardı⁵. 1952'de Sovyetler Birliği Çin'e sınır çizgisini gösteren tam takım topoğrafik haritalar sağladı. Çin yetkilileri o zaman herhangi birşeyi "tartışmalı" buldular mı? Hayır; haritaları inceledikten sonra, sınır konusunda hiçbir yorum getirmedi.

ÇHC'nin varlığının ilk on yılı boyunca Sovyet-Çin sınırı bir dostluk sınırı adını aldı. Çin, Sovyetler Birliği'ne hiçbir toprak itirazında bulunmadı. Çin Komünist Partisi önderleri ve hükümet üyeleri, birçok kez, Sovyet devletinin Çin'le ilişkilerini eşitlik ve Çin halkının egemenlik haklarına saygı ilkelerine dayandırdığını vurguladılar. 1945'de, Yedinci ÇKP Kongresi'nde konuşurken Mao Tse-tung şöyle diyordu: «Çin'le hakça olmayan antlaşmaları reddeden ve yeni, hakça antlaşmalar bağlayan ilk [devlet] Sovyetler Birliği'dir.» 1949'da Moskova'yı ziyareti sırasında da bunu yineledi⁶.

1964'de, sınır çizgisinin çeşitli kesimlerini irdelemek için, Sovyet girişimiyle, Sovyet-Çin danışmaları yapıldı. İki taraf, topoğrafik haritaları değiştirdiler. Ancak bu sırada ortaya çıktı ki, sınırın Sovyet toprağında fazlaca derin bir şekilde işaretlenmesiyle, Çin haritaları bir bölüm Sovyet toprağını da Çin'e aitmiş gibi göstermektedir. Çin tarafının "tartışmalı" olarak gördüğü, Sovyet topraklarının bu bölümüydü (toplam yaklaşık 33.000 km²). Niçin? Belirttiğimiz gibi, 1952'de Çin haritadaki sınır çizgisine hiçbir itiraz yapmamıştı. Dahası, Çin haritalarında gösterilen yeni sınır, Rusya-Çin antlaşmalarının kayıtlarıyla bi-

⁵ Sovetsko-kitaiskiye otnoshenia 1917-1957, Sbornik dokumentov, Moskova, 1959, s. 220.

⁶ Bkz. Pravda, 30 Mart 1969

le uyuşmamaktadır. Öyleyse, ne olup bitmiştir? Bu iddiaların yasal temelleri nelerdir?

Sovyet tarafı, antlaşma belgelerinde gösterilen sınırın belirli kesimlerini düzeltmeyi asla reddetmemiştir. Ama O, ne zaman konuya yapıcı bir yaklaşım yapsa, Çin, Sovyetler Birliği'nin önce "tartışmalı bölgeleri" kabul etmesi gerektiğini ve daha sonra, bunların niçin "tartışmalı" olduğunun görüşüleceğini belirtmektedir. Sovyet tarafı bu tuhaf koşulu reddetmiştir. Herhangi bir ülkenin herhangi bir açık görüşlü politikacısının da bu durumda yapacağı kesinlikle böyle olacaktır; çünkü, herşey bir yana, kimi yayınların yargısına göre, Çin iddiaları 1,5 milyon km²-lik bir alanı kapsamaktadır⁷. Söz konusu toprağın İspanya, İtalya ve Fransa toplamını aştığını ortaya koymak için birazcık aritmetik yeter. Bunun, sınır düzeltmekle kesinlikle bir ilgisi yoktur.

Şimdi, Çin'in, Sovyetler Birliği'nin Çin sınırlarından silahlı kuvvetlerini çekmesi istemine gelelim. Dobra dobra söylenecek olursa, Sovyetler Birliği'ne, kendi sınır bölgesini, bu bölgenin tehdit altında olduğu bir zamanda korunmasız bırakması söylenmektedir; [bu bölge tehdit altındadır,] çünkü Çin, başta Sovyetler Birliği'ne karşı yönelmiş olan tam ölçekli askersel hazırlıklar içine girmiştir.

Bunun yeterli kanıtı vardır.

France-Presse başkanı Claude Roussel ile yapılan bir görüşme sırasında, 1977 Ekim'inde, ÇKP MK Başkan vekili Teng Hsiao-ping Sovyetler Birliği'ni Çin'in "baş düşmanı" olarak nitelmiştir⁸. Son yıllarda, aynı konuda çeşitli başka resmi açıklamalar ve Çin basınında yorumlar da görülmüştür.

Hepsi bu kadar değil. Gerçekte Çin, birçok kez Sovyet toprağına el uzatmıştır. Örneğin, 1969 Mart'ında sınır bölgesindeki Çin birliklerinin yürüttüğü silahlı provokasyon vardır; yalnız bunun sonucunda, 2 Mart 1969'da, onlarca Sovyet yurttaşı ölmüştür. Aynı yıl, Sovyet toprağına başka silahlı saldırı çabaları da görüldü. Sovyet tarafı —ya da, bu bakımdan başka herhangi bir devlet— bu nitelikteki olguları nasıl olur da hoşgörebilirdi?

Çin dış politikasının gerçek eğilimini ortaya döken başka olgular da vardır. Çin hükümetine Moğolistan tarafından verilen, 12 Nisan 1978 tarihli bir notada şöyle denilmektedir: «Yıldan yıla yoğunluk kazanan Çin'in açık askersel hazırlıkları, MHC'nin güvenliği için dolaysız bir tehlike oluşturmaktadır. MHC'nin devlet sınırına doğrudan bitişik olan bölgelerde, çok sayıda Çin birliklerinin toplanması, askersel stratejik önem taşıyan projelerin yapılması ve savaş oyunları sahnelenmesi sürüp gitmektedir ve

⁷ Örneğin bkz. 1972 Şubat'ında Çin Titu Chupansho yayınları tarafından yayımlanan Dünya Atlası.

⁸ L'Humanite, 22 Ekim 1977

MHC'ne karşı çeşitli türden baltalama eylemleri örgütlenmektedir.»⁹

Bu sahne gerisi, okura, Moğolistan'da yerleşmiş olan Sovyet birliklerinin yerinden uzaklaştırılması yolundaki Çin isteminin gerçek anlamı konusunda bir fikir verecektir. Yukarıda anılan Moğolistan notasında, devamla, şöyle deniliyor: «Böylesine reel bir tehlikeyle karşı karşıya kalan MHC hükümeti, ülkenin savunma gücünü artırmak ve güvenliğini korumak için uygun gördüğü önlemleri almak zorunda kalmıştır. Bu amaçla, MHC hükümetinin isteği üzerine Sovyet birlikleri Moğolistan'a hareket etmiştir; bu birlikler, Moğolistan Halk Ordusu ile yanyana, MHC'nin devlet bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü korumakla görevlidirler. Bu yüzden, MHC'de Sovyet birliklerinin bulunması, yalnızca, MHC'nin kendi güvenliğini korumak isteğinden doğan zorunlu bir önlemdir.»¹⁰ Çin'in, birliklerin çekilmesi konusundaki ısrarına gelince, bu konuda Ünen'in bir yorumu vardır: «Pekin yönetiminin, Sovyet birliklerinin MHC'den çekilmesi istemi, başka ülkelerin iç işlerine karışma çabasıdır. Çin önderlerinin böylesi ultimatoları, devletler arasındaki ilişkilerin normalleşmesine asla yol açmamıştır ve asla da açmayacaktır.»¹¹

Şimdiki Çin yönetiminin dış politik özlemlerinin saldırgan niteliğini anlamak için, Çin'e komşu bir ülkede yaşamak gerekmez. Dünyanın her yerindeki tarafsız gözlemciler için bu ortadadır. Bu yılın başlarında Küba gazetesi **Granma** şöyle yazıyordu: «Çin'in militarist planları belirli Batı çevrelerince, özellikle NATO çerçevesi içinde desteklenmektedir.»¹² Gazete devamla, Batılı gericiler ve militaristler, şimdiki ÇKP yönetiminin ülkeyi askerileştirmesine yardıma hazırdırlar diyor. **Granma**, son zamanlarda Çin'i ziyaret eden Batılı askersel önderler arasında Batı Alman Bundestag savunma komitesi başkanı Manfred Werner'in, NATO askersel komitesi eski başkanı General Johannes Steinhoff'un, NATO'nun orta Avrupa bölgesindeki birleşik kuvvetlerinin eski başkomutanı General Johann Adolf von Villmannsegg'in ve, 1937'de Guernica'nın bombalanmasında rol oynayan ve bir hava indirme uzmanı olan Heinrich Trettner'in de bulunduğunu yazıyor. Batı Alman intikamcılarının önderi olan Franz Josef Strauss ve başka bir "şahin" olan ABD Senatörü Henry M. Jackson gibi, kimi kapitalist ülkelerin gerici politik önderleri de Çin'e "teftiş" gezileri yapmışlardır.

Çin yönetimi, dünyanın en azılı gericileriyle niçin bağlar kurmaktadır? Pekin'in, sosyalist komşularının —Sovyetler Birliği, Moğolistan ve Vietnam— topraklarını geleceğin "büyük ve

⁹ Ünen (Moğolistan), 13 Nisan 1978

¹⁰ Agy.

¹¹ Ünen, 5 Nisan 1978

¹² Granma, 18 Ocak 1978

güçlü Çin”inde birleştirmeyi amaçlayan planlarını uygulayabilmek için emperyalist kamptan bağlaşımlara gereksinimi vardır. NATO, Çin’i, kitlesel kırım silahları da içinde olmak üzere, en çağdaş silahlarla donatmaya hazırdır. Dahası, açık bir şekilde, bu silahların Sovyetler Birliği’ne ve öteki sosyalist ülkelere karşı kullanılmasını beklemektedir. Bu planlar artık açık bir gizdir; Batı, bunlar konusunda serbestçe yorumlar yapmaktadır¹³.

Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler, Çin dış politikasında bugün açıkca ortada olan şeylere elbette gözlerini yumamazlar.

Ve şimdi de, Sovyetler Birliği’nin Çin’le daha önceki anlaşmalarına saygı duyup duymadığı, ya da, kimi yorumcuların iddia ettiği gibi, bunlardan cayıp caymadığı sorununa gelmiş oluyoruz.

Bu durumda da olgulara bir bakalım. Çin’le ilişkileri normalleştirmeyi amaçlayan Sovyet girişimleri arasında, 11 Eylül 1969’da iki ülkenin hükümet başkanları arasında yapılan bir toplantı da yer almaktadır. Bu vesileyle, iki ülkenin, ilişkileri normalleştirme yolunda adımlar atması kararlaştırılmıştı¹⁴. Böyle bir anlaşmaya gerçekten varılmıştır. Ancak, bu toplantı sırasında bile, iki tarafın ayrıldığı sorunlar ortaya çıktı. “Tartışmalı bölgeler” ya da birliklerin çekilmesi konusunda ne bir anlaşma, ne de bir fikir birliği ne bu toplantı sırasında, ne de daha sonraki yazışmalarda kaydedilmedi. Bu yüzden Sovyetler Birliği’nin tek taraflı olarak bu anlaşmadan caydığını iddia etmenin hiçbir anlamı yoktur.

O halde, durumu tarafsızca ele alan herkes, kimin, sınır sorununun çözümü de içinde olmak üzere, Sovyet-Çin ilişkilerini gerçekten normalleştirmek istediğini ve kimin buna engel olduğunu görecektir. Olgular, Çinlilerin bu konulardaki tutumunu ortaya koymaktadır. Sovyet tarafına gelince, o, sürekli olarak girişim yapmakta ve SSCB ile ÇHC arasındaki ilişkileri iyileştirmek isteğini göstermektedir. Sovyetler Birliği yapıcı görüş değişikliğine, sorunların, barış içinde yanyana yaşama ilkeleri üzerinde çözümlenmesine asla karşı olmamıştır. O, Çin’le ilişkilerde varolan gerginlik sona ererse, barış davasının önemli bir kazanç sağlayacağı fikrindedir. Okuyucular, yukarda anılan olgulardan, iyi niyet gösterme sırasının artık Çin tarafında olduğuna karar verebileceklerdir.

¹³ Örn. bkz. *Norskensflamman* (İsveç), 4 Nisan 1978

¹⁴ Bkz. *İsvestia*, 12 Eylül 1969

DÜZELTME: 48. sayfada, 3. paragrafın üçüncü satırı:

mesini sağlıyordu. 1948 Şubat’ında olaylar birbirini izlerken iki- olacaktır.

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde ve Federal Almanya Cumhuriyeti'nde Kadınların Durumu

Bu yazı DAC Uluslararası Politika ve Ekonomi Enstitüsü bilim işçilerinden R. Wehner tarafından hazırlanmıştır.

Kadınların eşit haklardan faydalanması sorunu dünyanın en güncel konularından birisidir. Sosyalist olmayan tüm ülkelerde kadın hakları için aktif olarak savaşım var hızıyla sürmektedir. Yeryüzündeki tüm maddi ve kültürel değerlerin üçte birinden fazlası kadınlar tarafından yaratıldığına göre, bu savaş tamamiyle doğaldır. Sosyalist ülkelerde bu hak eşitliliği sorunu günlük gerçekler arasında yer aldığı halde, kapitalist dünyanın hemen hemen her yerinde yalnız ilan edilmekte, gerçekte kadınlar ayırımla karşı karşıya bulunmaktadır. Buna, Avrupa Sendikaları Konfederasyonu tarafından emekçilerin durumuyla ilgili olarak yayınlanan "Beyaz Kitap" tanıktır. Bu belgeyi yayınlayan Batı Almanya gazetelerinden biri, giriş kısmında şunları belirtmektedir :

«Konfederasyon üyesi sendikalarda yönetici durumunda olan kadınların bu 180 sayfada yer verdikleri örnekler basbayağı tüyler ürperticidir. İnsan bunları okurken anayasaların, insan haklarıyla ilgili yasa ve demeçlerin basılması için boşuna kağıt ziyan edildiği kanısına varmaktadır. Pratikte, yüzlerce yıldır olduğu gibi kadın emekçiler hâlâ son derece kötü durumdadırlar.

Bu insanların durumunu düzeltmek için hiç bir ciddi önlem alınmamıştır. Kadın emekçiler, genel olarak, her zaman olduğu gibi zorunluk duyulunca işe alınan, durum ağırlaşınca da sokağa atılan yedek emek ordusu olarak kalmışlardır.»¹

Aşağıda yer alan ve birbirine zıt iki toplumsal düzene bağlı olan iki komşu ülkede, Demokratik Almanya Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti'nde kadınların durumunu ortaya koyan olgular, kadınlara gerçek hak eşitliğini ancak sosyalist toplumun sağlayabileceğini en açık biçimde ortaya koymuştur.

¹ Welt der Arbeit, 26 Kasım 1976

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde

DAC'nde kadınlar toplumsal üretime aktif olarak ve erkeklerle eşit haklar, eşit koşullar içinde katılmaktadırlar. Kadın emekçiler aktif nüfusun % 49,9'unu (3 milyon 990 bin kişi) temsil ettiklerinden DAC'nde iki emekçiden biri kadındır.

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde 1976 yılında ulusal ekonomide çalışan kadınların sayısı

	Toplam (bin hesabıyla) kadınlar		oran (%)
Çalışanların toplamı	8.018	3.999	49,9
Üretici alanlarda çalışanlar	6.470	2.874	44,4
Üretici olmayan alanlarda çalışanlar	1.548	1.125	72,6
Üretim kooperatifleri üyeleri	761	317	41,8

Kadınların en fazla çalıştıkları alan endüstridir: 1.340.000 kadın bu alanda çalışmaktadır. Diğer alanlarda dağılım şöyledir: Kuruculukta 87.000 (% 15,4), tarım ve orman ekonomisinde 378.000 (% 43), ticaret alanında 611.000 (% 72) kadın çalışmaktadır. Bu veriler DAC'nde kadınların emek hakkından tam olarak yararlandıklarını göstermektedir.

DAC'nde eşit işe eşit ücret hakkı anayasaca garanti edilmekte ve pratikte uygulanmaktadır. Bugünkü durumda kadınlar, ortalama olarak erkekler kadar kazanmaktadır. Emeklilik maaşlarında da kadın erkek farkı yoktur.

DAC'nde devlet kadınların eğitim ve meslek alanlarında yükselmelerine özel bir önem vermektedir. 1976 yılı sonlarında ulusal ekonomide çalışan ve yüksek ya da orta ihtisas öğrenimini yapmış olan 425.900 kişiden 137.000'i, yani % 32,3'ü kadındı. Orta dereceli ihtisas öğrenimi yapan 772.500 kişinin 405.600'ünü kadınlar oluşturmaktaydı.

Ülkede yüksek ya da orta ihtisas öğrenimi gören kadınların oranı artış halindedir. 1976-1977 ders yılında orta dereceli ihtisas okullarına 159.955, yüksek okullara ise 130.200 genç alındı. Bunların arasında kadınların oranı, sırasıyla % 69'u ve % 47,7'yi buluyordu.

Endüstri ve tarım alanlarında mesleki öğrenim görmek bakımından da durum aynıdır. Bugün memleketteki kadın emekçilerin % 60 kadarı orta dereceli meslek okullarını tamamlamışlardır. Bu oran Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin başkenti Berlin'de % 70,2'yi bulmaktadır. Tarım alanında çalışan kadınlar arasında meslek öğrenimi görmüş olanların oranı % 76'yi bulmaktadır.

Genel öğrenim okullarını (10 yıl sürmektedir) bitiren her genç, meslek öğrenimi görmek hakkına sahiptir². 10 yıllık okul-

² Yüksek okullara devam etmek isteyenlerin daha iki yıl öğrenim görmeleri gereklidir.

dan sonra iki yıl süreli meslek öğrenimini tamamlayanlar kalifiye işçi olarak çalışmaktadır. Üç yıllığı bitirenler ise üniversiteye ya da diğer yüksek okullara devam etmek hakkını kazanmaktadır. Tüm erkek ve kızlara istedikleri mesleği öğrenebilmeleri için tüm okuların kapısı açıktır. DAC'nde kadınlara sadece garantili işyerleri sağlanmıyor, kişi olarak gelişmeleri, meslek edinmeleri, ihtisaslarını yükseltmeleri, politik yaşama katılmaları ve ailedeki görevlerini yerine getirmeleri için de gerekli koşullar yaratılıyor. Alman Sosyalist Birlik Partisi'nce kabul edilen sosyal ve politik programda bu konuya özel bir önem verilmektedir.

Ülkede hamile kadınlarla küçük çocuklu analar işten çıkarılmaz. Doğumdan sonra kadın işçi, işyerlerini kaybetmeden bir yıl süreyle çocuğuna bakabilir. Hamile veya emzikli kadınlar, istedikleri takdirde daha hafif işe geçebilirler. 26 hafta süren analık izni sırasında kadınlara aylık ücret ödenmektedir. Çocuk hastalanınca ana veya babaya izin verilmektedir. İki veya daha çok çocuklu kadınlara ücretleri aynı kalmak üzere, daha kısa süreli çalışma programı uygulanmaktadır. Bu durumdaki anaların yıllık izni daha uzun sürelidir. Bir çocuk daha doğduğunda, bebek bir yaşını dolduruncaya kadar ücretli izinden faydalanmaktadır. Bugün DAC'nde 1.200.000 çocuktan 925.000'i kreşlerden ve çocuk bahçelerinden faydalanmaktadır. Yalnız 1977 yılında, kreşlerde yeniden 9.909, çocuk bahçelerinde ise 18.898 yer sağlanmıştır. Çocukların bu bahçelerde kalması için, ana ve babaları ayda 9 marktan az bir ücret ödemektedirler.

Bütün bu önlemlerin uygulanması memlekette nüfus artışına yol açmış, örneğin 1977 yılının ilk 8 ayında, 1976'nın aynı dönemine kıyasla dünyaya gelen çocukların sayısında 21 bin fazlalık kaydedilmiştir. DAC Tasarruf Sandıkları, doğan 94.000 çocuk için, 112 milyon mark kredi açmış, 80 bin yeni evli çifte ise yuva kurmaları için yardımda bulunmuştur.

Kadınların devlet organlarında yer almalarına gelince, DAC'nde devlet yönetimine geniş ölçüde ve aktif olarak katılmalarına karşın FAC'nde durum hiç de öyle değildir. Kadınlar tüm toplumsal eylemlerin dışına itilmiştir.

Kadınların devlet organlarında ve toplumsal kuruluşlarda temsil edilmesi (yüzde hesabıyla)

	DAC	FAC
Kadınların toplam nüfus içindeki oranı	53.9	52
Kadınların parlamentodaki oranı (1972)	31.8	5.8
Kadınların bölge ve eyalet temsil organlarındaki oranı (1976)	33.6	7.5
Kadınların il ve ilçe temsil organlarındaki oranı	40.0	8.3*

* Nüfusun 20 binden fazla olduğu yerler

Federal Almanya Cumhuriyeti'nde

FAC'nde kadınların durumu bambaşkadır. Bu ülkede kadınlar çalışan nüfusun üçte birinden biraz fazlasını oluştursa da, kadınlar arasındaki işsizlik erkekler arasındakine kıyasla iki kat fazladır. Oran gitgide artmaktadır. 1970 yılında işsizler oranı erkeklerde % 0,7 ve kadınlar % 0,8 olduğu halde, 1977'de oranlar % 3,7 ile % 6,1'i buldu. Ülkede işsizlik genişledikçe iş bulamayan kadınların sayısı işsiz erkeklerinkini gittikçe daha fazla aşmaktadır. 1977 yılı başlarında Federal Almanya Cumhuriyeti'ndeki tüm işsizlerin (516 bin) % 52'sini kadınlar oluşturuyordu.

Bu ayırımı özellikle, uzun yıllar süren yıpratıcı emek dolayısıyla ihtisaslarını yükseltmemiş 40 yaşını aşkın kadınlar, meslek sahibi olmayan veya işletmeye çırak olarak girmemiş olanlar ve "rasyonalizasyon" nedeniyle işlerine son verilen kadınlar zarar görmektedir. Bu son grupta yer alanların işini, daha az masrafa malolan ve daha yüksek verim sağlayan makineler ve otomatik araçlar görmektedir. Geçen yıl bunun zararı özellikle hizmet alanlarında ticaret alanında çalışan kadınlara dokunmuştur.

Batı Almanya'da kadın emeği eskiden olduğu gibi, günümüzde de fazla kâr kaynağı olarak kullanılmaktadır. Bu ülkede kadınlara karşı ayırım ücretlerde de uygulanmakta, kadınlar erkeklere kıyasla aşağı yukarı % 30 oranında daha az ücret almaktadırlar.

Kuzey Rhein-Westfalen bölgesinde endüstride çalışan kadın işçilerin saat ücreti erkeklerden % 29,3 oranında daha azdır. Endüstri ve ticaret arasındaki kadın memurların erkeklere oranla saat ücreti ise % 38,2 daha azdır. Tüm ülkede kalifiye olmayan erkek işçiler kalifiye kadın işçilerden daha fazla ücret alırlar.

Batı Almanya'da yüksek veya orta öğrenim görmüş kadınların sayısı erkeklere kıyasla kat kat daha azdır. Kadınlara karşı uygulanan bu açık ayırımı şu durum bütün boyutlarıyla göstermektedir: Öğretim kuruluşlarının düzeyi ne ölçüde yükseliyorsa, bunlara devam eden kadınların sayısı o oranda azalmaktadır. Eğer orta öğrenim öğrencileri arasında bu oran henüz % 45,7 ise, yüksek öğrenim ve orta dereceli meslek okullarında % 36,4'ü, doktora adayları arasında ise % 15,4'ü aşmamaktadır.

Çalışan kadınlar arasında meslek öğrenimi yapanların oranı, olup olacağı % 6'dır. Geri kalanları ya herhangi bir mesleki hazırlık görmemişler, ya da mesleklerini üretimde çalışarak öğrenmişlerdir. Emekçi kadınların % 90,2'si sadece ilkokula devam etmişlerse de, aralarından bir kısmı bu öğrenimi bile sonuna kadar sürdürememişlerdir. Zaten kendileri daha başlangıçta "kadın mesleklerine" yöneltmişlerdir. FAC'nde kadınların meslek seçme hakkından adeta yoksun olduklarını Batı Almanya gazeteleri bile kabul etmektedir.

Burjuva basını kadınlar arasındaki işsizlik oranının yüksek olmasını ve mesleki bakımdan ilerlemelerinin sınırlı bulunması-

ni öğrenim düzeylerinin düşük olmasına bağlamaktadır. Böylelikle gerçek durumun temelinde yatan sosyal nedenleri gizlemeye çalışmaktadırlar. Çünkü kadınların ihtisas düzeyi erkeklerine eşit olduğu hallerde bile mesleklerinde etkinleşmeleri olanakları erkeklere kıyasla daha azdır. 1977 yılında, üretimde çirak olarak çalışmak isteyen birçok genç kız patronların apaçık red cevabıyla karşı karşıya kalmışlardır.

«İyi dereceli diplomalar ve kusursuz “iyi hal kağıtları” bile pek fazla yarar sağlamıyor. Genç kızlar geleneksel “kadın mesleklerini”, yani berberlik, banka memurluğu vb. gibi meslekleri öğrenmeye razı olsalar bile, iş için başvurduklarında adaylar arasından elenmektedir. Bir iş isteminde bulunan genç kızlara karşı çeşitli kısıtlayıcı önlemler uygulanmaktadır.»³

FAC’inde, bunun yanı sıra, ekonomik bunalımı bahane eden patronlar ve hükümet son yıllarda kadınların kazanımlarını geniş ölçüde azaltmak ve haklı istemlerini reddetmek denemelerine girişmişlerdir. Nitekim Alman Sendikaları Federasyonu (DGB) hamile kadınların parça hesabıyla ve bandda çalıştırılmalarının yasak edilmesini, analık izninin uzatılmasını isteyen Federal hükümet bu isteğe yanıt vermeye yanaşmamıştır.

Batı Almanya’da birçok patronlar analığın korunmasıyla ilgili kararnamele zerre kadar umursamamaktadırlar. Yapılan kontrollarda hemen hemen dört patrone birinin kararname hükümlerini çiğnediği anlaşılmıştır. İşten atılma korkusuyla hamileliğini mümkün olduğu kadar uzun süre gizleyen kadınların sayısı gitgide artmaktadır. Çünkü, “Stern” dergisinin belirttiği gibi, «uzun süre hasta olan ve bir tedavi dönemi geçirmek isteyenler, herkesten önce işten çıkarılmaktadır.»⁴ Bu durumda, Batı Almanya’nın anne ve bebeklerin ölümü bakımından Avrupa’da ikinci yerde olması şaşılacak bir şey değildir. 1975 yılında 1.000 çocuktan 20’si doğuşlarından kısa bir süre sonra ölüp gitmiştir.

FAC çocuk yuvaları ve kreşler açısından Avrupa’da en son sıralarda yer almaktadır. DGB tarafından yapılan incelemelere göre daha en az 44.400 çocuk için kreş ve 1 milyon 256 bin çocuk için de bahçe gereklidir. Ana ve babalar kreşlere ve çocuk bahçelerine ayda 100 ile 250 mark arasında para ödemektedirler.

Kadınların görev ve meslek açısından oranı
(yüzde hesabıyla)

	DAC	FAC
Belediye başkanları	20,0	8,3
Yargıçlar	33,3	9,1
Hekimler	46,0	20,0
Endüstride yöneticilik görevi olanlar	25,0	6,0
Yüksek okul profesörleri veya öğretim görevlileri	7,0	0,8

³ Frankfurter Rundschau, 5 Eylül 1977

⁴ “Stern”, Sayı: 13, 1975, s. 86

ürün
yayınları

- Dünyada İlk Anti - Faşist Ayaklanma (Eylül 1923)
İvan Michailov (Davalı) 6 Lira
- Toplumda Kadının Rolü Üzerine — **V. İ. Lenin** (Davalı) 5 Lira
- Mağrup Edilemeyen Vietnam ve Kamboçya
A. Boudanov, G. Sotchevko (Tükendi) 6 Lira
- Uzaktan Mektuplar — **V. İ. Lenin** (Tükendi) 6 Lira
- Çekoslovakya - Ağustos 1968 (Tükendi) 7 Lira
- Reddettiğimiz Miras — **V. İ. Lenin** (Tükendi) 6 Lira
- Sosyalist Teorinin Sorunları — **Richard Kosolapov** (Tükendi) 12 Lira
- Seçilmiş Şiirler* — **N. Y. Vaptsarov** (Davalı) 7,5 Lira
- Troçkistler Gençliği Nereye Götürüyor
Mikhail Basmanov (Tükendi) 8 Lira
- Dünya Sendikalar Federasyonunun 30 Yılı 12 Lira
- SBKP Parti Yaşamı — **L. Brejnev, Z. Klyucheva** (Davalı) 5 Lira
- Maoizm ve Gençlik Hareketi
A. Yelnikov, V. Turusov (Tükendi) 9 Lira
- Bulgaristan'da Bugünkü Durum — **Todor Jivkov** 10 Lira
- MPLA Halktır (PROGRAM - TÜZÜK) — (Tükendi) 6 Lira
- Tarım Üretici Kooperatifleri ve Uluslararası Kooperatif Hareketi
Stoyan Syulemezov 11 Lira
- Komünist ve İşçi Partilerinin 4 Toplantısı 30 Lira
- ASBP IX. Kongre Raporu — **Erich Honecker** 15 Lira
- Ulusal Politika ve Proletarya Enternasyonalizmi
V. İ. Lenin 17,5 Lira
- Devlet Sektörü ve Sendikaların Rolü
Dünya Sendikalar Federasyonu 6 Lira
- Devrimci Savaşım İçin Temel Bilgiler — **Önder Sağlam** (Tükendi) 7 Lira
- Gençliğin Rolü Üzerine — **V. İ. Lenin** (Davalı) 7 Lira
- Anarşizm, Troçkizm, Maoizm — **Boris Leibzon** 17,5 Lira
- Güneşli Dünya — **S. Üstüngel** 25 Lira
- ABD Kapitalizminin Bunaltımı ve Direniş — **Gus Hall** 15 Lira
- Ölümsüz Savaşçı **MUSTAFA SÜPHİ** — **Önder Sağlam** (Davalı) 15 Lira
- Türkiye Komünist Partisi — **PROGRAM** (Davalı) 10 Lira
- **LEONİD İLİÇ BREJNEV** — **Kısa Biyografisi** 10 Lira

ÜSTAV